

# VERKSAMHETSHANDBOK

Fastställt av  
Linda Johansson

Dokumentansvarig  
Sara Rydh

Datum  
2022-03-30 1 (16)

## Plan mot diskriminering och kränkande behandling – Förskola Ljungbyholm



Upprättad: 2018-08-02  
Reviderad: 2022-01-21

## **Innehållsförteckning**

Inledning	s 3-4
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 5
Styrdokument	s 6
Främjande och förebyggande arbete	s 7
Plan mot kränkande behandling	s 8
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 10
Plan mot diskriminering	s 11
Stödmaterial	s 12

## Inledning

### Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevens lika rättigheter och möjligheter i skolan.

### Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med skolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barn och elever utvecklar i arbetet med värdegrunden kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också genom exempelvis de demokratiska arbetsformer och positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

#### Utdrag ur läroplanerna:

”Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska barnens utveckling till ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar främjas.

Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.”<sup>1</sup>

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevens allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.

Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

<sup>1</sup> Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016, s 5, *Förskolans uppdrag*

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”<sup>2</sup>

### **Tillitsfulla relationer**

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling<sup>3</sup>, lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevs erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevs delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättavisa ett barn/en elev.

### **Normer, normmedvetenhet och normkritik**

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering, lektions-/verksamhets-innehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga kränkningar i skolan. I flera rapporter<sup>4</sup> fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett uppreparande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13).

---

<sup>2</sup> Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2017), s 9, *Skolans uppdrag*

<sup>3</sup> Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

<sup>4</sup> Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion /Förskolan/ skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/ Del 5: *Normer, normmedvetenhet och normkritik*



## Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. **Indirekt diskriminering:** att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet, I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.
- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling finns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling:

*Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enskilda tillfällen eller vara systematiska och återkommande.*

### Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.

- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.
- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Skolverket: [www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev](http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev))

### Styrdokument

- **Skollag (2010:800)**, 6 kap
- **Diskrimineringslag (2008:567)**
- **Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling**
- **Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016,**
  - Förskolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 UTVECKLING OCH LÄRANDE
  - 2.3 BARNNS INFLYTANDE
  - 2.7 FÖRSKOLECHEFENS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 - Reviderad 2017,**
  - Skolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 KUNSKAPER
  - 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
  - 3. Förskoleklassen
  - 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och FN:s konventioner om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Principen ur Barnkonventionen om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka åsikter i alla frågor som rör barnet finns till exempel med som utgångspunkt i skollagen.

## **Främjande (för likabehandling) och förebyggande arbete (mot diskriminering och kränkande behandling)**

### **Insats – Vad gör vi?**

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktualiseras för barn, personal samt vårdnadshavare. Vårdnadshavare delges planen via hemsida.

### **Tid - När?**

Kontinuerliga kartläggningar, åtgärder, uppföljningar & utvärderingar görs av avdelningarna i enhetens SKA - systematiska kvalitetsarbete – september, oktober, december, februari, mars, maj.

Nödvändiga uppdateringar och justeringar görs i planen en gång per år – januari.

Rektor ansvarar.

### **Ansvar**

Rektor - avsätter tid för personalen genom reflektionstider samt utvärderingsdagar. Uppdaterar planen.

Personal - bidrar via kartläggningar, åtgärder, uppföljningar & utvärderingar



## Plan mot kränkande behandling

Vi har under 2021 genomfört följande **kartläggningar** på förskolans avdelningar:

- På de yngre barnens avdelningar (1-2 år) har ”mellanrummen” **observerats** d.v.s. när barnen exempelvis är på väg ut eller in eller efter maten, på väg att sova o.s.v.
- På de äldre barnens avdelningar (3-5 år) har **observationer av den egna leken** genomförts, både ute och inne. Pedagogerna har utgått från nedanstående frågeställningar:

Med vem/vilka interagerar barnen i leken?  
 Har alla barn en eller flera lekkamrater?  
 Hur gör barnen sig lekbara? Vilka strategier använder barnen för att etablera relationer? Finns det strategier eller miljöer som innehåller makt, exempelvis kön, ålder? Hur visar sig dessa?

Fokus: **Situationer, platser** och/eller **uppträdande** som upplevs kunna **kränka ett barns värdighet**.

Med enhetens 5-åringar har även genomförts:

- Organiserade samtal med barn och personal
  - intervjuer med utvalda barn

Barngenomgångar med fokus på samspel har genomförts tillsammans med personal, specialpedagog och rektor.

Det samlade materialet har sedan analyserats tillsammans av avdelningens personal.

## Nulägesanalys

**Analys** utifrån kartläggningar

### Yngre barnen (1-2 år):

Rörelse

- Pedagoger på en avdelning har sett att några barn blir berörd och reagerar när vuxna och/eller barn kommer och går i verksamheten. Barnen blir berörda när pedagoger går in och ut ur verksamheten.

Aktivitetsbyten

- På några avdelningar har pedagogerna sett tendenser på oro hos barn vid övergångar mellan olika aktiviteter. När barnen kommer in i aktiviteten/samlingen vill de inte avbryta för att byta blöja. Konflikter kring blöjbyte uppstår då i den pågående samlingen, vilket upplevs negativt både för barnet i fråga och barngruppen.

Toalettbesök

- På en avdelning uppstår konflikter kring vem som ska tvätta sig först när barnen ska tvätta sig efter måltid. De kan putta och knuffa på varandra för att komma först fram till handfatet.

#### Hallen

- Pedagoger på en avdelning har vid observationer upplevt att barnen inte får den möjlighet de behöver för att vara kompetenta och självständiga i hallen.

### Äldre barnen (3-5år):

#### Toalettbesök

- Några avdelningar har vid toalettbesök observerat att några barn upplevt oro att gå på toaletten då den inte går att låsa (av säkerhetsskäl) och är belägen en bit ifrån avdelningen.

#### Leken

- Det finns barn på avdelningar som inte upplevs så delaktiga i leken
- Det finns barn på avdelningar som kan bli fysiska mot sina kamrater om det inte blir så som de har tänkt

### Mål för kommande år

Utifrån kartläggning och nulägesanalys arbetades i oktober 2021 följande åtgärder fram:

#### Yngre barnen (1-2 år):

##### Rörelse

- För att underlätta för barnen försöker pedagogerna att röra sig in och ut i verksamheten så lite som möjligt. Att ligga steget före och att en pedagog fokuserar på barngruppen vid lämning/hämtning. Ansvar personal.

##### Aktivitetsbyten

- För att underlätta vid övergångarna planerar pedagoger för att vara tydligare mot barnen gällande vad som ska hända och hur de ska förflytta sig. Pedagoger planerar arbeta för att undvika många barn på samma gång vid övergångar och arbeta för att diskutera hur det går vid övergångarna under den gemensamma reflektionstiden. En avdelning har planerat för två samlingar. En samling för barnen som varit inne och en samling för dem som kommer in för att inte barnen ska störas i samlingen. Ansvar personal.

##### Toalettbesök

- Pedagoger har planerat för att några barn dukar av och väntar på varandra innan de går tillsammans med en pedagog och tvättar sig. Den

pedagog som börjar vara med och tvätta stannar kvar där. Ansvar personal.

Hallen

- Pedagoger har planerat för att skriva upp i schemat vem som ansvarar för att gå ut med de första fem barnen som är färdigklädda, så det är en vuxen som kan ta emot när barnen är färdiga. Detta för att barnen ska få möjlighet att i sin egen takt utmanas att klä på sig själva. Ansvar personal.

### **Äldre barnen (3-5år):**

Toalettbesök

- Pedagogerna pratar med barnen om de önskar att en pedagog följer med och väntar utanför, en del vill bara säga till så pedagogen vet att de är på toaletten, för en del barn kan det räcka att bara följa med till toaletten. Ansvar Personal.

Leken

- Pedagoger arbetar för att ge barnen verktyg att samspela, dela med sig. Får jag låna? Den leksaken är upptagen.
- Stötta barnen i att hitta andra kamrater, pedagoger styr val av aktivitet för att utmana barnen i nya lekconstellationer.
- Pedagoger arbetar för att erbjuda en miljö där en vuxen kan vara med som samhandlare. Hur gör jag om det inte finns fler magneter i magnethörnan? Hur gör man om en bok är upptagen? Lyfta frågorna tillsammans med barnen.  
Ansvar personal.

### **Uppföljning och utvärdering**

Uppföljning och utvärdering genomfördes i arbetslagen i december 2021.

**Ansvar:** Rektor/pedagoger

### **Yngre barnen (1-2 år):**

- Det har fungerat bra att ett bord i taget har dukat av och gått tillsammans och tvätta sig. Beroende på hur snabbt nästa bord dukat av har pedagogen stannat i tvätten eller följt med barnen att klä på sig. Bra att vi är flexibla här. Mycket mindre konflikter uppstår.
- Det har varit bra att barnen som har varit ute sist inte går in i samlingen som redan är påbörjad för barnen som varit inne, för att inte störa varandra. Oftast hinner barnen som varit ute sist inte med någon samling innan maten, men dessa barn får samling vid fruktstunden innan.

På grund av pandemin och bortfall av personal har tyvärr inte alla avdelningar hunnit med att följa upp och utvärdera. Uppföljning och utvärdering görs fortsatt under VT-22.

### **Äldre barnen (3-5år):**

Pedagogerna har lyssnat in barnens önskemål gällande toalettbesök och följt upp hur barnen upplever att åtgärderna fungerat. Pedagogerna upplever att barnen nu känner sig trygga vid toalettbesök och deras åtgärder kommer att fortsätta och pedagogerna upplever att de har en större uppmärksamhet i frågan.

På grund av pandemin och bortfall av personal har tyvärr inte alla avdelningar hunnit med att följa upp och utvärdera. Uppföljning och utvärdering görs fortsatt under VT-22.

### **Åtgärder vid akuta händelser**

Kalmar kommun arbetar utifrån en stödprocess med olika rutiner vid diskriminering och kränkande behandling.

Förskollärare, lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn.

En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Anmälningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier. Huvudmannen har det yttersta ansvaret för arbetet mot kränkningar i verksamheterna och kan om man har ändamålsenliga och effektiva system uppmärksamma och rikta resurser till verksamheter där det finns problem.

## Aktiva åtgärder mot diskriminering

### 1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att en förskola/skola undersöker sin verksamhet genom:

- observationer
- pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- utvecklingssamtal
- intervjuer av barn/elever

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

### 2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

### 3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn/en elev i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

#### 4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett (undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

### Plan mot diskriminering

#### Undersökning

Följande metoder har använts för att undersöka risker för diskriminering:

- På de yngre barnens avdelningar (1-2 år) har ”mellanrummen” *observerats* d.v.s. när barnen exempelvis är på väg ut eller in eller efter maten, på väg att sova o.s.v.
- På de äldre barnens avdelningar (3-5 år) har *observationer av den egna leken* genomförts, både ute och inne. Pedagogerna har utgått från nedanstående frågeställningar:

Med vem/vilka interagerar barnen i leken?

Har alla barn en eller flera lekkamrater?

Hur gör barnen sig lekbara? Vilka strategier använder barnen för att etablera relationer? Finns det strategier eller miljöer som innehåller makt, exempelvis kön, ålder? Hur visar sig dessa?

- Barngenomgångar med fokus på samspel har genomförts tillsammans med personal, specialpedagog och rektor.

Med enhetens 5-åringar har även genomförts:

- Organiserade samtal med barn och personal
  - intervjuer med utvalda barn

Det samlade materialet har sedan analyserats tillsammans av avdelningens personal.

#### Analys

**Analys** utifrån kartläggningar

Inga tecken på diskriminering har upplevts på yngreavdelningarna.

Äldreavdelningarna:

Leken

- Pedagoger på några äldreavdelningar har observerat en hierarki, makt, mellan några av barnen som upplevs ha sin grund i ålder och status i gruppen.

## Åtgärder

Följande åtgärder ska vi arbeta med:

- Pedagoger planerar arbeta strategiskt för gynnsamma grupper, att barnen får möjlighet att växa, samspela, dela med sig osv.
- Pedagoger arbetar för att ge barnen verktyg att samspela, dela med sig. Får jag låna? Den leksaken är upptagen.
- Pedagogerna arbetar för att stötta barnen i att hitta andra kamrater, pedagogerna styr emellanåt val av aktivitet för att utmana barnen i nya lek-konstellationer.
- Pedagoger arbetar för att erbjuda en miljö där en vuxen kan vara med som samhandlare. Hur gör jag om det inte finns fler magneter i magnethörnan? Hur gör man om en bok är upptagen? Lyfta frågorna tillsammans med barnen  
Ansvar personalen.

## Uppföljning och utvärdering

På grund av pandemin ligger vi efter i vårt årshjul och har vid skrivande tidpunkt inte hunnit följa upp och utvärdera åtgärderna. Detta planeras under VT-22.

## Åtgärder vid akuta händelser

Kalmar kommun arbetar utifrån en stödprocess med olika rutiner vid diskriminering och kränkande behandling.

Förskollärare, lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn.

En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Anmälningsskyldigheten gäller på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier. Huvudmannen har det yttersta ansvaret för arbetet mot kränkningar i verksamheterna och kan om man har ändamålsenliga och effektiva system uppmärksamma och rikta resurser till verksamheter där det finns problem.

## Stödmaterial

### Unicef

- Barnkonventionen i en låda

### Rädda Barnen

- ”Stopp min kropp”

### Brottsoffersmyndigheten

- ”Jag vill veta”
- ”Liten och trygg”

### UR

Värdegrund